

ЛЕМ.фм+

ПАНРУСИНЬСКИЙ ТЫЖДЕННИК № 25 05.09-11.09.2016 ISSN 2451-246X WWW.LEM.FM

Чарна, Ганчова, Бортне – там были Лемківскы Ватры

5

Прокуратура буде
рішити ганобліня ру-
синьского народа

10

Делегація Русинів на
святкованю СНП

12

Інтронізація єпископа
Паісія

Зміст

Рекомендуємо //

16

Архівальний фільм з 2. правдивой Лемківської Ватри в Чарній / 1984 р.

Позерайте, як то колись було. Хто был заангажований і в яком рівни. Посмотрте, як тото свято на правду выглядало і яка є генеза нашого одроджыня по выселіно. Не было чужых фан...

5

Прокуратура буде рішати ганобліня русиньского народа

6

Гуменне нагородить двох Русинів

8

Новичане молили ся при чудесным джерельци

10

Делегація Русинів на святковану СНП

12

Інтронізація єпископа Паісія

14

Літературный конкурз Марії Мальцовской

18

З нашой історії: Миколай Малиняк

20

Вот і всё...

22

Готель Чіллог в Мукачові

26

Мантра

30

Скоропис

Редакция:

Шефредактор:
Демко Трохановскій,
технічний редактор:
Наталія Малецька-Новак,
члены редакції:
Богдан Гамбаль,
Севериян Косовскій,
Петро Медвідь,
Павел Малецькій.

Редакція

Тото, што не забє, може лем зміцнити. То стара як світ правда, котра, по мойому, лагідні описує деякы аспекты русиньской сучасности, гу котрий найбільше до бесіды маюти нашы опоненты, являючы ся найвыдатнійшыма «експертами» русиньской тематики. Очевидно, дзобаня і дзьоганя долго не приносит ім ани усміхів, ани успіхів, зато треба думати над новыма каналами своей ідеологічної борбы. І то не так на скоро, лем «элементарно», як повіла Маша до пацяте, глядаючы скрываючого ся перед ньом медведя (з мультіфільму для діти «Маша и Медведь» – в деякых державах забороненого, як і вшытко, што російське).

Недавно тым новым каналом явил ся українській «Перший західний», в котрым – не-нова уж – Софія Федина выступила як газдыня програму Топ Тема. Не тяжко ся додумати, о чым буде, кед звїзду комуністичной ідеології о русиньскых справах дали уж не як гостя, а тоту, котра гости просит до себе. Не тяжко ся тіж додумати, же програм мал бы быти на тему Русинів, котрых неє і николи не было – так рішыли комуністы за Сталіна, такій же підхід підтримує Федина, котра не раз засвідчыла як ненавидит комуністів, хоц – кед резолюція Комінтерну зделегалізувала Русинів – може і не были тоты комухы аж такы планны. Прото і сам наголовок не зачудує напевно никого: «Проблем сепаратизму в Україні: русиньскій контекст».

Разом зо своїма гістми – Йосифом Сірком, котрий спеціально приїхал з Канады, і Тарасом Радьом, вели пілгодинний монолог (так! – добрі сте прочытали) о «русиньскым сепаратизмі» і «політичным русиньстві». І тото не тяжко ся додумати, же на обох гаслах, котры зо стороны українських націоналістів падаюти штоден, спертый был цілий програм. Дознали сме ся з нього дашто о етнонімі Русин, котрий Українці зачали одшмарювати, ачий негувати понад сто років тому, але тепер «право называти ся Русинами маюти лем Українці» – як повіл Сірко – і то не лем в границях днешньої України, але і на обшырях, котры давнійше входили м.ін. до федеративной (!) Української Народной Республики (Сірко).

Коли было уж рішене, о кым бесідуюти участники програму, треба бы здефініювати само «русиньство». Тарас Радь, котрий на мій погляд зробил кальку трьох гуральскых правд о. проф. Тішнера, представил його пару видів: політичне русиньство, культурне русиньство, карпато-русиньство і штоси-там з архаїчным русиньством. З того Русины намагали бы ся зробити даяку синтезу, але експерт Т. Радь скоро пояснят, же тото не тримат ся купы, бо не мож зьєднати непоєднувальне. Розшыряючы свої чудесны тезы – карпаторусиньство односит ся до минулого (до української історії!), а політичне русиньство, хоц тіж сігат до історії, мат початок уж в наших часах і ліпше звати го політичным проектом, основаным – што дополнила модераторка С. Федина – «для дестабілізації ситуації на Україні» (забыл єм тото гасло выміняти перше, а являт ся оно необхідным елементом того рода фантастичных бесід).

То не вшытко і лем в скорочынню, бо премудрых слів было більше, але такы бесіды, жебы мали сенс, не можут ся обыйти без презиційного окрисліня – хто наш, а хто ворог. Надїял єм ся, же в устах Федины зас явит ся радийо лем.фм, котре напевно штоден дестабілізує ситуацію на Україні і єст головным представительством «русиньского сепаратизму» і «політичного русиньства».

Тым разом было інакше, головныма ворогами вказаны были о. Д. Сидор і П. Гецько. Перший з них, оддавна спаціфікуваний українськом «демократичном» державом і єй все демократичным і все справедливым судом, не бере уж активної участі в публічным просторі. Другий – называт ся премьером непризнаной никым і ничым Республики Підкарпатска Русь. То головны днес ворогы української державности.

Підсумуйме. Двох мужчын розвалят днес українську державну єдноту – неактивний політично священник, хоц єдиной в Україні канонічної православної Церкви, то єднак Московского Патріархату, і потішний блогер, жыючий на даний момент в Росії – двоє лідерів політичного русиньства (або «неорусиньства», як дополнил Радь). Піл біды з карпаторусиньством, бо мал єм вражыня, же Тарас Радь был може навет осторожно прихильний і не боял ся того напрумя, але не розвинул долше темы.

Не знам, ци дослідники будут хоснувати кодифікацію Радя, тыкаючы вшелеякых «русиньств», бо експерт забыл ішчы о «магогізмі» – напрумя, котрий одкрыл єден дослідник той темы, проф. Богдан Гальчак з Зеленогірського Університету (то штоси помедже «неорусиньством» і «карпаторусиньством» Радя, але в доцяп негативным смыслі). Не смотрячы на «чудесны» одкрыта і тезы о Русинах зо стороны так-званых-выдатных-експертів і так-званых-дослідників, тішу ся, же они вкінци, хоц дальше несвідомо, описуюти русиньство як ціліст. Хоц Тарас Радь повіл, же поєдны елементы не тримаюти ся купы, не згоджу ся з тым – і політична, і культурна, і буд-яка інча активніст складат ся на полніст Русинів. Можеме дискутувати о єй якості і пропорціях поєднанных елементів, але не одраз Рим збудували.

Ішчы єдно мі ся асоціює по обзірню програму з нового каналу ідеологічної борбы газдыні Федины. Выбраня на найбільшого ворога України і лідера «неорусиньства» блогера-премера Петра Гецька, котрий такой на жадне скодифікуване Радьом русиньство не мат влияния, то цілком добра маркетингова тактика. З його стороны Україна не мат што ся бояти, але кільки з його причыны мож зробити ідеологічных програмів, в котрых мож довести світовий антиукраїнській список! Видно, же Федина очоcho чытат Богдана Гука з Нашого Слова, бо і тот в своїх чудовых експертскых статях зачал уж з імени і назвиска выміняти славу блогерку з Устя.

Што мя не забило, фурт лем мя зміцнят! ●

«Піліп подав оголошення о переступліню закона на незнамого переступника. Но ведно з тым загнав і писмо генералному директорови Словацького народного музея Вікторови Ясаньови, в котрім жадать одкликания директора Словацького народного музея – Музея української культури в Свіднику. Ясань ся вже скоріше од результатів конференції, якы не суть в згоді з меншыновов політиков Словацькой републікы і Словацького народного музея, діштанцовав?»»

Прокуратура буде рішыти ганобліня русиньского народа

Петро Медвідь
petro@lem.fm

«Так публікованы формуляції маюць выкликати у каждого жытеля русиньской народности чутя вины і ганьбы за свою приналежность. Таким діяньом на жытелів їх нелемже ганобить, але підтримує ся однародньованя, котре є Конштитуційов Словацькой републікы заказане».

Піліп звертатъ увагу на чужу міць

Піліп звертатъ увагу прокуратуры на чужу міць, котра може брати участь на переступліню законів Словацькой републікы. Цітує пункт 7 заключінь конференції: «Дезінтеграція українського етнічного языкового і етнічного народного простору, котру мож слідовати в остатніх двох десятиліттях в рамках западной української етнічної території, свідчить о недостаточній ефективности української науки і української державы».

За думками Піліпа тот пункт прямо признавать, же українська держава бы мала веце діяти на території іншых держав, в тім числі на території Словацькой републікы. «Пункт ч. 7 заключінь конференції говорить о діяню української державы мімо своей території, і є барз правдоподобне, же ку переступліню закона односно ганобліня народа дішло і доходить у связі з чужов моцью», пише Піліп в оголошіню.

До відома далшым

Піліп подав оголошіня як приватна особа. Каждый жытель має право, а докінця обовязок, подати на прокуратуру таке оголошіня, покля знать о даякім переступліню закона.

До відома Мілан Піліп загнав спомянуты матеріалы Еріці Юріновій, председничці Выбору Народной рады Словацькой републікы про людскы права і народностны меншыны, Канцеларії публічного охранцю прав (омбудсман), Министерству заграничных справ Словацькой републікы і Министерству культуры Словацькой републікы. ●

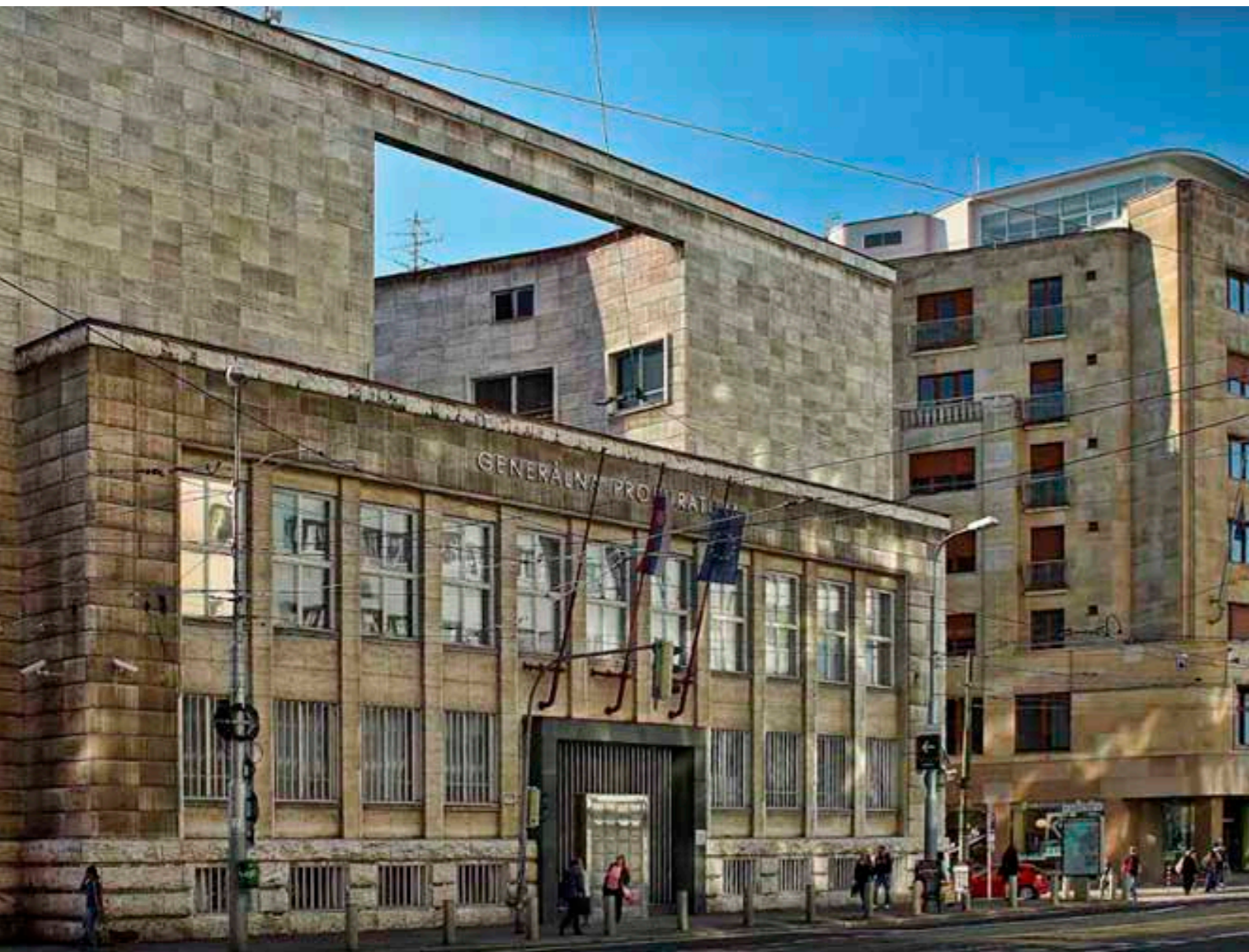
Дня 30-го августа 2016-го року подав на Генералну прокуратуру Словацькой републікы в Братіславі оголошіня о переступліню закона Мілан Піліп, член Выбору про народностны меншыны і етнічны группы за русиньску народностну меншыну, котрый є моментално і председом Округлого стола Русинів Словеньска. Оголошіня дотулять ся конференції, котра проходила 8-го аж 9-го априля 2016-го року в Словацькім народнім музею – Музею української культуры в Свіднику, на котру звернула увагу і наша редакція.

Піліп подав оголошіня о переступліню закона на незнамого переступника. Но ведно з тым загнав і писмо генералному директорови Словацького народного музея Вікторови Ясаньови, в котрім жадать одкликания директора Словацького народного музея – Музея української культуры в Свіднику. Ясань ся вже скоріше од результатів конференції, якы не суть в згоді з меншыновов політиков Словацькой републікы і Словацького народного музея, діштанцовав.

Ганобліня народа

Переступліня закона в публікованых заключінях конференції Піліп видить наприклад в тім, же подля пункту 5 конференчных заключінь, каждый жытель (нелем) Словацькой републікы, котрый ся свободно приголосить ку русиньскій народности, або ся поважує за члена русиньского народа, допущать ся сепаратізму односно України, і допущать ся «дестабілізації українського народа і державы Україна.» Хоснованя назвы Русин є за тыми заключінями лем історічнов назвов, «каждый Русин має быти властно Українцом,» пише Піліп.

«Зачіть, пункт 5 заключінь означує каждого жытеля, котрый ся поважує за члена русиньской народности незалежной од української, за сепаратісту і дестабілізатора, чім ся властно ганобить русиньска народность. Русин, як член русиньской народности незалежной од народности української, то значить сепаратіста і дестабілізатор», пише в оголошіню о переступліню закона Піліп.

Гуменне нагородить двох Русинів

І того року буде місто Гуменне передавати Ціну міста Гуменне. Із трьох вибраних про нагороду суть двома Русини. Вирішили о тім депутаты Міського заступительства в тайнім голосованню.

Нагороди ся будуть вручати на святочнім засіданню заступительства почас

ОРЕСТ ДУБАЙ

Народив ся Орест Дубай 18-го авґуста 1919-го року в селі Велика Поляна, во втогышній Чехословакїї. Быв малярьом, графіком, педагогом. По закінчїню руської гімназїї в Пряшові і Мукачові продовжовав у студїях на Высшій технічній школі в Братїславі. Там зістав і жыти. Ілюстровав газети, вступив до групи Голлара і Алеша.

Дубай розвинув свій неповторный графічний штїл, його возлюблєным жанром были рельефы малого розміру на дереві, кераміці і каміню. Спосеред його композицій треба бізовно спомянути цікл «In memoriam Токажік» із 1949-го року, котрый був присвяченый русиньскому селу,

яке было зничене нацистами у 1944-ім році.

В 1960-ых роках Дубай працював в штїлі Оп-арту. Зробив дакілько декоративных скульптурных творів про інтерьеры публічных будов на Словакїї, в котрых схосновав метал, скло і промысловы материалы.

Од 1949-го року Орест Дубай учів на Высшій школі витварного уменя в Братїславі, здобыв тітулы доцента і професора, в рр. 1968 – 1971 був і ректором той школы. Быв удостоєный названьом заслуженого умелця Чехословакїї (1969 р.), народного умелця Чехословакїї (1977 р.) і став ся честным членом

септембровых святковань Памятного дня із нагоды 699-го юбілею першого писемного документу о місті.

In memoriam Ціну міста Гуменне того року здобудуть Бланка Ефрат Берґерова і русиньський академічний малярь Орест Дубай. Третім оціненым буде Мірослав Кереканіч, русиньський активіста і фолклоріста.

акдемій у Флоренції (1964 р.) і в Римі (1972 р.)

Орест Дубай належить міджі найвызначніших малярів і графіків 20-го столїтя на Словакїї. Выставки його образів одбыли ся наприклад в Берліні, Будапешту, Баґдаді, Кагірі, Москві, Уланбатарі ці во Флоренції. Вігорлатський музей в Гуменім має во своїм збірковім фондї велике множество Дувайовых творів, котры Дубай музею сам даровав. У 1994-ім році была в Гуменнім одкрыта Галерійна сала Ореста Дубая.

Умер Орест Дубай 2-го октобра 2010-го року в Братїславі.

Петро Медвідь
petro@lem.fm

На знимці долов: Орест Дубай, обік: графіка його авторства. Джерело: magic-exlibris.webgarden.cz

МІРОСЛАВ КЕРЕКАНІЧ

Мірослав Кереканіч народив ся 17-го фебруара 1961-го року в Снині. Є культурно-освітнім робітником, фолклорістом, русиньським активістом, довгорічным членом Русиньской оброды на Словеньску. Веде ФК Хемлон і ДФК Хемлонячік.

Мірослав Кереканіч є абсолвентом Педагогічної факулты Універзїты Павла Йозефа Шафарика в Пряшові. Передтым штудовав на конзерваторїї в Кошыцях. Єден час робив во втогы Українським народнім театрі (днесь Театер Александра Духновича), конкретно в ПУЛС-і, котрый втогы належав під театер, наперед як член оркестра, пізніше як ведучій дірігент. Од 1991-го року робить в Гуменнім во Вігорлатським освітнім центрі як методік про музику і спів.

В році 2008 засновав Приватный центр вольного часу з регіоналнов пособностью, котрый є заміряный на утримованя автентічных культурных традицій. Веде так само Народну музику Соколей, співацьку ґрупу Гачуре (части ФК Хемлон), з котрыма выступав много раз дома і за границями. Так само стояв коло зроду співацькой ґрупы Босорочки, дітячої співацькой ґрупы Босорчата і далшых. Брав участь на реалізації музичных альбумів многих фолклорных ґруп, ансамблів і солістів.

Є основателюм і організатором многих усішных музичных і фолклорных подій і фестивалів, музичных конкурзів. Довгы roky організовав подію Русиньской оброды на Словеньску під назвов Співы мого роду. ●

Новичане молили ся при чудесным джерельци / фото: П. Басальга

Демко Трохановскій
demko@lem.fm

В Новиці, єдним з невелих лемківських сел в Польщі, де стрітимо назви місцевости в двох языках – польським і лемківським, тамтышня грекокатолицька парохія празднувала свято Успіня Пресвятой Богородиці. 28. серпня/августа т.р. на кермеш до Новиці пришло вельо вірных з інчых парохій Лемковини і другых земель.

В селі находят ся дві святині – церков св. Параскевы, збудувана в 1843 р. і положена ок. 1 км од ней каплиця Успіня Пресвятой Богородиці з 1889 рока. Традиційно уж, на праздник Успіня священнослужителі (оо. Григорий Назар, Петро Качмар, Ярослав Чухта, Павел Сивец) і вірны пришли до каплички-часовні, жебы по молитвах вчас Службы Божой крестным ходом з хоругвами перейти гу чудесному джерельцу на полудньовым склоні Магуры Маластівской. Там же священники, по чыні посвячяня воды, освятили принесены вірныма первоплоды. Кермеш в Новиці прикрасил спів хору Novicanto – участників курсу церковного співу з України і Польщі. ●

Знимкы присланы
Петром Басальгом
– дякуеме!

Делегація Русинів на святкуванні СНП

Петро Медвідь

petro@lem.fm

29-го августа 2016-го року, як каждый рік, проходило в Баньській Быстриці святкування Словацького народного повстання. На офіційних церемоніях брала участь і русинська делегація.

Словацьке народне повстання (СНП) є визначним історичним пунктом про Словакію. Дякуючі СНП Словакія могла быти зараховна міджі вітязны моцности. СНП было озброєне повстання словацького домашнього протифашистичного одбоя почас II. світової войны проти вступу Вермахту на територію втогдышнього Словацького штату – сателіту Гітлерового Німецька, ведженого пізніше на смерть одсудженим президентом Йозефом Тісом. Зачало 29-го августа 1944-го року як оборона перед окупачнов армадов, но непрямо то была і атака на авторітативный режим президента Тіса. Центром повстання была Баньска Быстрица. Німецька армада

повстанців поразила вночі з 27-го на 28-го октября 1944-го року, но часть повстанців перешла на партизанський способ боя і так їх бої продовжовали аж до освободжіння території в 1945-ім році.

Русины ведно з далшыма народами брали участь на тій про словацьку історію визначній історичній дії. Хоць остатні народы мали вже давно на памятник Словацького народного повстання в Баньській Быстриці свої камяны таблы з назвов свого народа, котрый брав участь на повстаню, Русины до минулого рока такой таблы не мали і о їх участі ся векшынов мовчало. Зміна і визначный історичный крок одбыв ся аж на минулорічных святкуваннях, коли Русины приписали ся міджі остатні народы свойов таблов.

Ініціативу за одкрытя таблы, котра бы припоминала, же на повстаню

брали участь і Русины, минулого року почав довгорічний русинський активіста Іван Бандуріч. На його ініціативу пришла позітивна одповідь з одповідьов, же табла Русинам буде одкрыта як раз почас святкування 29-го августа 2015-го року.

На тогорічных святкуваннях брала з ініціативы директоркы Словацького народного музею – Музею русиньской культуры Ольгы Глосіковой участь і делегація Русинів, котра під памятник СНП в Музею в СНП в Баньській Быстриці положила і венець з написом «Русины 2016». На святкуванні традично беруть участь і найвышшы представителі державы, в тім числі президент ці премер Словацькой републікы. В делегації Русинів був і председа найвекшой русиньской організації на Словакії – Русиньской оброды на Словеньску, Мартін Караш. ●

« Русины ведно з далшыма народами брали участь на тій про словацьку історію визначній історичній дії »

Памятник Словацького народного повстання в Баньській Быстриці.

В суботу 29-го августа 2015 на ославях 71-ой річніці Словацького народного повстання в Баньській Быстриці був одкрытый камінь із назвов Русины, як єдному з народів, котрый брав активну участь в Словацькім народнім повстаню.

Делегація Русинів на святкуванні Словацького народного повстання 29-го августа 2016-го року. Третій од ліва стоїт председа найвекшой русиньской організації на Словакії – Русиньской оброды на Словеньску, Мартін Караш.

Інтрони- зация єпископа Паісія

5. і 6. вересня/септембра т.р. в Горлицях проходили святкування з нагоди дня пам'яті сщмч. Максима Горлицького, першого лемківського святого. Тогорічні торжества получили были з інтронізаційом на катедру Перемышльського і Горлицького предстоятеля – єпископа Паісія.

Наталія Малецка-Новак
natalia@lem.fm

В богослужнях участ взяли владыкы: Авель, архієпископ Люблинській і Холмській, Владимир, архієпископ Владимир-Волыньській і Ковельській, Георгій, єпископ Сімятицькій і Філарет, єпископ Львівській і Галицькій та численны священники і поломники з Польщы і заграниці. Неприсутний был архієпископ Сава, митрополита Варшавській і цілой Польщы. В торжественных богослужнях усчасть взяло парусот вірных та представники парламентарных і самоурядовых власти малопольского і підкарпатского воєвідств та горлицького повіту. На конец паругодинных богослужнь, які проходили в катедральній церкви св. Тройці, ерархы і выбраны присутны гості забрали голос, жебы погратулювати інтронізації на катедру і обняты послугы предстоятеля перемышльско-горлицькой єпархії. Велика ей част – то обшыр Лемковины, што в своїм посланю, одчытаным через архієпископа Авеля, підкрислил митрополита Сава.

Владыка Паісий єст наступцьом вмерлого в липци т.р. архієпископа Адама. З причины хвороты свого попередника, од листопада/новембра попереднього рока завідувал єпархіюм в імени арх. Адама, а під конец серпня т.р. был офіційні менува-

ний Собором Єпископів Польской Автокефальной Православной Цекрви на нового предстоятеля єпархії. Товды же Собір рішыл тіж змінити назву єпархії з перемышльско-новосандецкой на перемышльско-горлицьку. Єпископ Паісий мат 47 років, єст абсолювентом Пряшівского Університету, де в 2001 р. на Выділі Православной Теології оборонил докторат. Од 2009 р. полнил обовязкы вікария давной перемышльско-новосандецкой єпархії, котрой теперішньом столицьом будут Горлиці. Попередній предстоятель, архієпископ Адам, резидувал в Санюку. ●

Літературний конкурс Марії Мальцовской

Од 5-го септембра до 25-го новембра 2016-го року Сполук русинських писателів Словеньска у сполупраці з редакціов Русин і Народны новинки і Інштитутом русинського языка і культуры Пряшівской універзیتی в Пряшові випи-сує 3-ій річник Літературного конкурзу Марії Мальцовской на найліпшы творы в области поезії, прозы, есеїв і драмы в літературнім русинськім языку.

Оригіналны літературны творы в розся-гу од 10 до 20 сторінок тексту (непублі-кованы) може на адресу:

ПгДр. Кветослава Копорова, ПгД.,
Інштитут русинського языка і культуры ПУ,
уліця 17. новембра ч. 15,
080 01 Пряшів

(PhDr. Kvetoslava Koporová, Phd.,
Ústav rusínskeho jazyka a kultúry PU,
ul. 17. novembra č. 15,
080 01 Prešov)

посылати каждый автор од 18-го року віку, жыючий в Словеньській републиці.

Конкурс є анонімный, то значить, же каждый автор до копертки з літературным твором вложыть іщі єдну заліплєну копертку, в якій буде його мєно, призвіско, адреса і фотопортрет. Коперткы з мєнами і призвісками будуть розбалєны председом пороты по оцінію конкурзу (буде го оціньовати тричлєнна порота).

Выголошіня выслідків конкурзу ся одбудє в посліднім тыждню децембра 2016. Найліпшы роботы, выбраны фаховов поротов, будут наслідно оцінены і опублікованы в часописі Русин. ●

Петро Медвідь
petro@lem.fm

Павел Малецький
paulo@lem.fm

Просиме до обзераня фільму з 2. Лемківской Ватры в Чарній в 1984 році. Якіст запису не єст найліпша, але його дух і атмосфера проникают гет до кости. Слеза ся може тіж закрутити в оку, бо напевно вельох тых, што будут обзерати фільм, товды іщы не было на світі, а тых, што гын ся находят, тіж уж декотрых неє медже нами.

Концерт ансамблю Лемковина
Koncert zespołu Łemkowyna

www.youtube.com/watch?v=1lxQluNWBx8

Архівальний фільм з 2. правдивой Лемківской Ватры в Чарній / 1984 р.

Позерайте, як то колиси было. Кто был заангажуваний і в яком рівни. Посмотрте, як тото свято на правду выглядало і яка є генеза нашого одроджыня по выселіню. Не было чужых фан, склепів з пивом і мясом з гріля, а вшиткы зосереджены были на тым, што ся діє на «сцені». Была там Лемковина, были конкурсы і патріотичны акценты і было вельо Лемків. Тот фільм вказує, як далеко пішла асиміляция і глобалізация, яка для нашого народа є смертельном небезпеком.

Відео было накручене паном Петром Басалыгом, а до дігтального виду при-

вели сме го мы – Бурсакы. На жаль, награваний был сам образ, прото як підклад шумні співат єдиний можливиый выконавця – ансамбль **Лемковина** під батутом Маєстра Ярослава Трохановского.

Обзерайте на здоровля! Найдте свого няня, тету, стрыка і сусіда. Кєд знате, хто презентує ся як прекрасна місс – напиште, бо мы не познаєме :). Кєд видите на тым відео дакы інчы особы, активно заангажуваны в організацію Ватры – напиште, то дополниме інформації. ●

1. серпня собі припоминаме день народжіння
Миколая Малиняка

/ Хто то був?

Петро Медвідь
petro@lem.fm

Миколай Малиняк ся народив в Камяні (повіт Грибів) 1. серпня 1851 року і був священником, професором семінарії і русиньськым писательом староруськой орьентації на Лемковині. Його няньо був бідным теслярьом. Дякуючі підпорі мецената – русиньского львівского метрополіта Йосифа Сембратовича міг ся вчіти.

По закінчіню гімназії в Новім Санчі Малиняк штудовав на Папській грецькій колегії в Римі. Ку кінцю штудія в 1875 році здобыв тітул доктора теології од ватіканьской універзیتی «Урбаніум» і в тот самый рік був высвячений на грекокатолицького священника. Як ся вернув домів в 1875–1890 рр. служыв в дакілько грекокатолицьких парафіях на Лемковині (Новиця, Злоцке, Крениця, Шляхтова – на Спішу і іншых). Од 1890 р. аж до смерти був парохом в селі Слівніця. Почас тых років передавав і теологію а був префектом Грекокатолицькой духовной семінарії у Львові.

Малиняк був безкомпромісьным чоловіком. Його критічны погляды на народный і церьковный рух выходной Галицины кінця 19. столітя му принесли немало проблемів. Часто выступав проти дискримінації Русинів в Австро-Угорській монархії і як консерватівный «Старорусин» остро выступав проти україньской народностной орьентації на Галичині.

Як писатель робив многы жанры – автобіографічны нарисы, полемічны есеї, задуманя, проповіді, афорізмы, віршы. Много з його творчости было надруковане в списках під назвов «Зерна горущины», котры вышли в 4-ох томах (1900–1910 рр.) і в збірці «Чтенія Парімійныя» з 1902 р. Публікованы были таксамо «Записки Римлянина» в часописі «Рускій Сіонь». Миколай Малиняк писав тзв. «язычієм», з впливами родного лемківского діалекту.

В першых місяцях Великой войны (серпень 1914 р.) був арештований австрійськыма властями за «русифільство» і був загнаний до концетрачного табора в Талергофі. Умер в Талергофі 2. фебруара 1915 р. •

Миколай
Малиняк
Малиняк
Малиняк
Малиняк

Вот і всё...

Каріна Муляр
mulyarkarina@mail.ru

Добрий день, авадь Дзень добры – так ги ня навчили працюючыкі у містных skleпах дождливих, но барз теплых Горлицях.

Так на календаріку маєме 2. вересня/септембра, а то значить же завтра офіційно мій стаж скінчить ся. Першоє, што мі прийшло до головы, коли-м побзирала на календар, то были слова «Та не годно быти! Так скоро час утік, гібы через пальці рук.» Не встигла-м зайти в тот мокрый день до старых, переживших многоє, стін Руской Бурсы, як днеська уж складуву чемодан назад на Україну.

Виділо бы ся, же нич такогo душевного зо мнюв не могло стати ся. Мні, як іщи юній і недосвідченій Русинці тяжко як звикати до нового місця, так і лишати уже доста добре обжытоє. Є мі на душі в єдну хвилику ай радостно, ай смутно.

Радостно, бо уж прийду домічы в рідноє село, в рідну хижину. Уже мі не треба ся буде сама о себе старати, вже коло ня буде моя люба мамка. І тривожити ся мі не треба, же штось годно ся стати, бо мій милый нянько даже любому драконови шию скрутить, кідь тот мі буде мішати спати. А за забавы на выхідных і у другый вольный час годнам вообщє ся не журити – мої братик із сестричков за то ся пожурять. Такогo кровного тепла нич на світі цілім нікому з нас не можна чимись замінити.

А теперька після таких откровеній стає вопрос, чого то мі смутно є? Того бо встигло моє іщи дитськоє сердце лем привыкнути, найти прихисток у чужій країні міджі чужима людьми, уж треба прощати ся з нима і йти свойов путьов. І каждый з нас розуміє, што після чредного жытєвого дїяства він уже буде иншакый. Так і я пройшла своєрідный катарзис, і правда за се літо в Бурсі много чого поміняла

ся. Начала иншак думати, бо ж залог успіха є правильное думаня. Навчила ся правильно выберати пріоритеты і класти цілі, што не менш важное. В послідні два місяці мого жытя не повім, што я увиділа страшного много вадь навчила ся много. Скорше всього я мала можность дістати цінный опыт, а всякый опыт розвивать людину.

Но, хотіло ся бы мі подрібніше розказати Вам о своїх зажитках сім літом на Лемковині. Найважнішу, ніт, я бы повіла – майглавну роль, одограла наша керівничка, Наталія Малецка-Новак, котра не лем приняла до Руской Бурсы і виконувала вшыткі свої обовязкы як ментора, ай была мі ги камаратка. В любім разі я точно знала, же Наталія поможе і підкаже, а то є барз важным фактором. Вжді ня тішили наші з нєв сполочні години на радю, она у свому ділі справный спеціаліст. Наталія была для мене прикладом, она не лем має вести радю в четвер, складати тыжденник, она іщи мусить занимати ся разнов культурно-просвітницьков роботов. Не обзираючи на то, же робила-м архів образків з «Бесіды», што є не май интересна річ, я даколи так у тых статях зачитувала ся, што ня за вуха не утягнеш. Таким способом я ся втягувала в жытя Лемків, што было порадов Наталії. Веце прочитаву і запамятаву – веце буду розуміти проблематику і цінности, які ширять ся на Лемковині.

Іщи мі дуже приємно, же мала-м можность зознаити ся з шеф-редактором Демко Трохановськым. Такой в першый день по знайомстві, мы провели інтервю на радю, мні ся охочо з ним говорило. Сама бесіда з ним указує, што людина переповнена не лем русинськым духом, она ним і жыє. Він, по правді, барз интересна особа, вочі котрої виділи не мало.

Наприклад выхованя діти є важнов складов у жыті шеф-редактора. По його дівочкам, Ганці і Оленці, видко, што няньо бы і душу дав за них. Діткы, ясноє діло, же говорять по польськы, но і добре ся справлявуть з материнськым языком. Демян є людинов сильнов і направлено іде до своїх цілей.

Также не єден раз проводила-м час на радю з Северином Косовськым. В ході наших сполочных конферзачных годин я дознала ся, же была бы жадость, та можна вшытко зробити реальностьов. Він є студент і активно принимать участь не лем у радю Лем.фм., а й занимать ся надальшов культурнов діяльностью.

На два дни до Руской Бурсы завитала ай Анна Кырпан з Івано-Франківська. Послухати таку людину было дуже познававчим моментом. А іщи після перепозірованя її програмів, котрі мате можность найти на порталови лем.фм, нараз ся розуміє її вклад у русинську спадщину.

Кроми таких академічных робіт, хоче одпочити, одойти од того всьо. Мала-м желаня звидіти Краков, бо кажуть, же похожий доста на Львів. Так моє желаня помогла здійснити Юлька Цюрик, кузинка Наталії Малецкой-Новак. Мали сьме з Юльков не довго, но дуже веселу прогулянку. Она мі розказала чим і як жиє місто. І повім Вам, же на правду, кідь не были во Львові, а лем в Кракові, та думайте собі што были сьте. Бо ті два міста справжні браты. Логічно, кідь теперька vznikло пытаня, а як мы ся з нєв комунікували? На лемківськым языку. Так у дівчины є і українські, і русинські коріня. Што ня дуже порадувала, же молодое покоління тримле ся рідного.

Іщи в єден із само дождливих днів у Бурсу зайшла погостити родина моєї керівничкы, а так же знана співачка Сусана Малецка. І досправды є така творча і екстравагантна особа, як за неї всяде говорять. Теперька як її уж знам лично, та розуміву, што її всяде так публіка любить.

Так взагално, Руска Бурса, дякувучи Наталії Малецкій, вжди рада прийняти не лем Русинів, ай вшыткых, ко интересує ся русиністиком. Не раз ем такі річі виділа на жыво – были то і разні делегації ай з України, разні організаторы і участники русинського руху із Польщі, Словакії, історикы, фотографы, а так дале.

І таких всяких цікавых річей немало было за сі два місяці. Дало ся мі познати вшелякы аспекты розвоє лемківської культуры, зачинаючи од молодіжного ансамбля «Терочка», кінчавучи вечерніма комунікаціями з книжками в бібліотеці Руской Бурсы. Певна, же сись проміжок часу у мому жытю прийшов не просто так. Думам сі, же не лем я за Вами вшыткыма буду сумувати, ай вы за мнов. До новых стріч! ●

На знімці Каріна Муляр та Наталія Малецка-Новак вчас высыланя на жыво в радю ЛЕМ.фм.

Руслан Маріяна

ruslan.mariiian@gmail.com

Вот і всё... Два місяця стажу пройшли як два дня, раз і кониць. Вроді іщи лем учора сьме приїхали а уже завтра треба їхати обратно – домів. Правду кажуть старі люди, што: «Час не йде, а час летить...»

За час стажу побзиравім нажаль лем два города Польщі, то був Краків а Горлиці, де сьме стажували ся і жыли. Коли сьме їхали по пути, то я лем то і крутив свою голову направо-наліво обзираючи ся на красоту природы. Туй файно і барз чистый а свіжый воздух. То ми ся майлюбить, што польськый уряд хранить природу, а не рубать вшытко направо і наліво, як у нас на Закарпатю. То є великий плюс. Самі города є красні і чисті, ай люди добрі і приятливі.

За два місяці стажу в «Рускій Бурсі» было вшытко – і сміх, і «сльозы», і веселі дни, і такі. Но, так є усягде в світі, де бысь не був. Но, повім на правду было интересно а добре. За сись час я дістав доста много нової інформації: про Русинів, які живуть на території Польщі, про організацію «Руска Бурса», історію її зачинаня ай теперішнєє її процвітаня, ай познавім ся ай вівім бесіду з интересныма людьми: як: Наталія Малецка-Новак, Павел Малецкій, Даміан Трохановскій, Севериан Косовскій, а іншы. Побзиравім на свої властні очі, як ся робить тыжденник «ЛЕМ.фм+» од зачатку ай до єго завершіня – то ми было дуже интересно, бом ся таким заоберав ай я у школі, колим ся учив, лем я упукав газету, «Веселка» Мукачівського відділу «МАЛІЖ» то ми было близькое к мому сердцю. Далем відів як іде работа на радю

«ЛЕМ.фм». з чого ся начинать, а чим ся продовжує ефір, а чим ся заоберать вобщєму «Руска Бурса».

Моєв основнов роботов было скласти бібліографію для бібліотеки «Руської Бурсы». То для мене было штось новое, но интересноє. Бо коли береш до руки книжку і зачинаш читати то усе дізнаваш ся штось новое, а як ся каже: «знаня – то сила», зато час не був прогуляный дарма.

На завершіню, хотіло бы ся ми повісти великое дякую організації «Erasmus+» за можливість, яку она дає студентам – стажувати ся в розлічных організаціях а інституціях у цілому світі, дале за шанс стажувати ся, який ми дав університет «Prešovská univerzita v Prešove» а окремо Зденці Цітряковій за поміч у підготовці до стажу, а Наталії Малецкій за поміч під час стажу – красно Вам вшыткым дякую. І я Вам кажу: не «прощайте», а лем «до свиданя», бо Земля то кругла... ●

Готель Чіллог в Мукачові

Богдан Гамбаль
gambal@lem.fm

1 Піл четвертой пополудни сперед дворця в Лігници одходил автобус до Любіна. З центра єдного міста до другого ішол даде піл годинки. Был означений номером «40» і їздил кус скорше як «сорокпятка», котра через Любін возила люди дале, аж до Польковиц. Автобус был тіж барже модерний і комфортный як стара «45», роблена в фабриці в Єльчы, на ліценції чешской Шкоды. Менше в ным трясло і гучало, лем было мало місця і заєдно был полный. Декотры з пасажерів сідили, векшына стояла втиснута як шпроткы в консерву.

Конец серпня/августа 1982 р. был горячий. Кып, спека і духота. Люде застараны штоденном борбом о забезпечыня егзистенції, до того стерроризуваны войном, котру комуністы перед роком выповіли соспільству, жебы го покарати за утопійны мрії о свободі. На улицах не было уж танків і контрольных пунктів, але трафляли ся ішчы войсковы патрулі, які мали право легітимувати каждого. Лем перед місяцём перестали обовязувати мліційны годины, заказуючы выходити по змерку з хьжы і перепусткы, такы як в войску, жебы мож было даде поїхати. Але в Лігници надале страшыли совітскы солдаты. Было іх всяди полно, ходили зрыхтуваны до атак, по трьох, зо своїма кулемьотами з надітыма багнетами.

Сороківка рушыла і до границ Любіна пришла скоро. На першым пристанку при улици Лігницькій станула. Шофер выпустил парох пасажерів, пак рушыл. Лем не одышол далеко, може з 300 метрів. Автобус пристанул ішчы перед остром кером в ліво і так як вшыткы інчы авта был затриманий. З каждым секундом в середині робило ся штора раз горячше. На-

«І кого ту глядате? Што хочете ту найти...». Агресия мліціи зосередила ся на тій єдній жені. Тепер уж нашли, што глядали.»

початку никого не зачудувал видок такой кількості войсковых машин, «сук», мліціи і інчых силовиків, котры перевіряли każde авто і гейбы робили в них контролно. Чудувало лем ей насилія, безмірніст, дивный поспіх і голосны крикы. Силовикы «ЗОМО» придумали зробити нагле, приспінене взможыня репресий і выкликувати незвычайну атмосферу емоцій. Ходили од машины до машины і контролювали, потім дале до міста не пустили никого. Мож было лем наверхнути і іхати дозад.

По часі дішли і до автобусу, наказали шоферови отворити двері. Єден зомоль вліз спереду, другій одзад. Справували ся провокуючо і агресивні. Ходили по автобусі з выцілюваныма калашніковами, позерали по пасажерах, подекотрым выбраным перевіряли документи. Температура росла і атмосфера робила ся густа. Агресия зомовців тіж росла, як бы были нажерты шалійом. Піна текла ім з пысків, были встечены. Парудесят застрашених люди і они – герої войны з народом. Тишына і страх в очах вшыткых стерроризуваних.

Мертву тишу заколотил знагла лем єден голос. На переді сідяча пересічна жена одважыла ся візвати

«І кого ту глядате? Што хочете ту найти...». Агресия мліціи зосередила ся на тій єдній жені. Тепер уж нашли, што глядали. Звыклу жену з торбами, котра ішла з роботы домів, могли назначыти як свого ворога, протисистемову бунтівничку. На щестя, моментальні пришол якысый «старшына» і наказал выйти своїм солдатам. На бабу зачал кричати, што єст провокаторком і може ся для ней того злі скінчыти. Він ей може тепер заарештувати, або зробити з ньом хоц-што. А ту, в цілым місті ся злі діє і такы як она сут тому винуваты. Пятдесятеро інчых пасажерів ся не візвало, дало ся успішні споневратити комуністичній безпеці. Лем тота єдна, анонімова проста жена з Любіна, котра ішла коло 4.00 годины пополудни, в автобусі «40», дня 31. серпня/августа 1982 рока не дала потопгати своей честы.

Тот образ мам перед очами доднес. Того дня в Любіні виділ ем ішчы плянову паціфікацію, зневажання, битя і регулярне полювання на люди. По цілым місті їздили мліційны «суки» і стріляли до люди слезоточныма гранатами. Стріляли і до выглядів. До старушків, котры заінтересуваны криками і гуком вышли попозерати на балькон, тіж стрілили. Перед малым костелом салезиянів, де днес стоїт велика гандльова галерия – гмла. Чудне тото, на небі ясне сонце, а ту густа гмла. Крикы люди, бігы, бойовы закликы силовиків, битя палицями в щыты і стрілянина. Там стріляли острыма кулями. До люди, котры демонстрували, власти вывели своїх оружных мліціантів-бандитів.

Того дня вбили троє люди і десяткы ранили. Паціфікації і арештування жытелів неспокойного міста тырвали ішчы дальшых пару днів..

2 Альфред Білик был остатнім львівським воеводом. Але перше скінчыл правничы студії і розвинул адвокатску практику в місті Лудзь. В 1936 р. його камарат зо школы і з войска, головний ведучий польской армії – маршал Рыдз-Сміглий, возвал го і повірил му важны державны функції в ІІ Польській Республіці. Остал наперед тернопільським, потім львівським воеводом. В 1939 р., коли зачала ся ІІ Світова Война, а під Львів підходили уж першы німецькы войска, через радийо, воевода Білик – представник уряду – дал патріотичну промову до народу. Повіл, што Львів – місто, котре все єст *semper fidelis*, яке століттями тырвало вірно при Польщы, мат ся і тепер боронити до кінця, а што він, назначений на провідника Львівян, буде ведно з нима борол ся з німецькым ворогом. Окрем того, нерозважно повіл, што остане зо своїма і нигда не лишыт Львова і Львівян. І доведна будут докінця боронити місто перед гітлерівцями.

На другій ден вказало ся, што обіцял тото, чого дотримати не был в силах. Премер Складковскій приказал му іхати до Кутів, де находил ся цілий евакууваный польській уряд влады. Даремны бы были протесты. Приказ начальства мусіл быти выполнений. В Кутах Біликови были переданы дальшы розказы. Мал іти до Мукачова, котре твды было приналежне Мадярам, і організувати там

польській консулят. З Мукачова ішчы двараз прібувал вертати до Львова, жебы дотримати слова, яке дал його жытелям. Коли 17. вересня/септембра 1939 р. совітскы союзники Гітлера заняли Львів, было ясне, што борба против двом арміям буде неуспішна.

Воеводі Біликови остало провести остатню борбу. Тоту о сохраниня своей особистой честы. В готели Чіллог (днес Стар) в Мукачові, в ізбі номер 5, написал остатню свою волю і стрілил си з пістолету до головы.

Написал, што його жытя не передствалют ся нияк уж потрібне вітчизні. Не міг бороти ся во Львові, не зо свого wyboru, лем примушений приказом одышол з міста. Своім дітям желал жыти щестливо, о кілько то буде можливе. Хоче лем сохранити свою чест, і жебы його слова познали вшыткы жытели Львова, котрым обіцял служыти. До мадярского уряду влады написал окреме писмо, котре просил пошырити в пресі. Поділил грошы, котры мал зо собом, просил заплатити готельовий рахунок зо звыковым трингельтом для обслугы. В газетах просил написати і про тоту пінязі, які нигде не были книгуваны, най бы люде знали, што і з них ся розрахувал. А вшыткы документи і урядовы справописы наказал одослати до Будапешту.

3 Думам, же каждый цінит свою особисту чест, але не думат на ню наштоден. Тішыт ся, коли єст доцінений, поважаний, нагороджений медальом, грамотом, добром оцінком в школі, ци хоц добрым словом. Будувана своей системой вартости проходит як безконечне ставляня хьжы. Робиме тото роками, ліпиме ей з вшелеякых цеголок і ріжного материялу. Графит ся таке, што і готовий фрагмент конструкції, котрому дашто хьбує, поставлений криво, або з планного материялу, треба самому розобрати і зробити реконструкцію.

Ходит неєдному по голові смак получыня своей конструкції до другых. Не єден раз ем чул, же тоты, котры гордыт ся русиньском достоменністю, языком, культуром і обычаем, непотрібні сут такы принципіяльны. Не будуют такы згоды понад поділами, ergo не дают ся влучыти до чужой ідеології, культуры, языка і вшыткого інчого. Причыну того найлегше находят такы голосители згоды, повязуючы ей з якысым особистым конфліктом межде людми, ци організаціями. Не думают, што причына єст глубша і сігат до фундаментів самоідентифікації, до

«Быти може воевода Білик честно вірил, што мат право обіцяти Львівянам, што іх не одступит і буде боронил міста доведна.»

намаганя ся сохранили свою особисту (або групову) чест. Коли еден на другого ся криво позерат, або трафило ся му непотрібні о другим планне дашто повісти, то ся лем повадять як бабы на ярмаку, лем коли о гонір іде – то інча справа. Быти може, жена з автобусу в Любіні мала якись особистий жаль до дакотрого комуністичного злочинці, лем яке то мало значня того серпньового дня 1982 рока коли протиставила ся она всемогучым панам з ЗОМО? Быти може воєвода Білик чесно вірил, што мат право обіцяти Львівянам, што їх не одступит і буде боронил міста доведна з нима. А коли важнійшы од нього дали му приказ, котрий примусил вломити пароль, то самовбивство было єдиним виходом, жебы не стратити особистой чести?

Ідеологічны антирусиньскы і антилемківскы стремління українізаторів ідут гу тому, жебы выона-

чгити, знищити і заперечити рідній достоменности, материньскому языкови і русиньській культурі. Жадных інчых аргументів і пропозицій для Лемків не маю. Роками даю лем тупе, ігнорантске, безграмотне і насильне намаганя ся знищити остаткы русиньской культуры. Тиск роблят і некотры університетскы професоры, котрых задача – быти функційныма ідеологами. В рамках єдиных дозволеных українських організацій за комунізму робили тото і надале продолжают в рішнях давных товаришів з чысленных політбюр. І «зсыповці»* были функційонерами і підпорителками комуністичного систему. Панове Українці, котры творили редакцію «Зустрічі», тото повинны самы про себе знати

* ЗСП (Zrzeszenie Studentów Polskich) студентска прокомуністична організація сотворена комуністами в 1982 р.)

і проголосити. Днес, як неофіты діганяют граючых по ночах на трубці в Саноку припустных агентів. Інчы занимали ся мумієм Леніна в московськом мавзолею. Про свое минуле забыли.

Позерам на коротку реляцію в українській телевізії з так званого «лемківського» фестивалючка в містечку під Львовом. На сцені выключні українськы присюды, вайканя і балаканя. До камеры розговори даю бабы – вышты од пят по уха, і хлопы – в вышывках од яец по вершок оселедця. Білше тота стилистика абсурдных прикрасок выштыкого припоминат татуажы Полінезийчыків, як форму народного традиційного облечыня. А уж напевно не лемківського. Яскраво, крикливо і з ярмачным смаком, фестивалючково по фрасі. Дуже шуму, гуку і крику, жебы споневерати выштыкых позераючых. На тым фестивалі не было нич лемківського, не думам ани,

жебы там і Лемкы были присутны. Мойой чести такы не стоптали. То лем українське представліня уяв про світ было, нич веце.

Чом Лемків, Русинів во світі мали бы обходити днешні українськы войны і занимати політика тамтышніх чыновників? Ци в 1947, 1956, 1968, 1970 ци 1982 році дакотрого з тых днес презентуючых неофітській урра-наційоналізм, та культуру выключно чужой національной ідеології інтересувало, што ся діяло з Лемками в Польщі, Русинами в Чехословації і на Мадярах? Ци їх не треба бы глядати серед окупантів, причыняючых ся до зневолюня Русинів? Вельо такых наверненых на українство в першым, ци другим поколіню веде антурусиньску діяльніст, зневажат вельох Русинів, депреційонує їх достоменніст, сіє лож і розьєднує нарід. Та, ци уж нихто ся не візве, же тоты їх діяня порушуют чест Лемків?

Українізаторы і їх націоналістична ідеологія довели до того, што вельо з тых, котры знаю про лемківське походжыня предків, стратила безповоротно надію і не найде ся медже нима такой муж, ци жена, котры бы станули і голосно повіли – дост того! Без мойой участі, без мойой підтримкы. Я не дам потоптати чести свойой і никотрого Лемка. Не соглашу з тым, жебы СФУЛО зо своіма протилемківськыма функційонерами во світі кликало безпеку на Русинів. Неє згоды на дальше нищыня Русинів, їх достоменности, і їх языка. Де ся діли герої, котры бы боронили свого? Ци остало уж лем выберати українськы присюды, бубніня, гулянки і пиво, яке пропонуют вам на ватрах?

Довоєнний честний кодекс Бозевича дозволял позвати на дуель не каждого, а лем тых, котры мали гонорны способности. «Честны» люде были тоты з завершеном матуром, творці і повірены до соспільных функций. Окрем них, пережитком старых часів было признаваня аристократів за «честных». Не думам, жебы свій гонір мали лем выбраны. Сохранили свою чест може каждый. Продержавных мужів, русиньскых політиків, котры діяли бы пронаційональні, все треба. Бракує лем такых, котры так важыли бы собі слово, програм і реалізуваны планы, же для сохраниня свойой особистой чести або придут до функции, або... абдикуют, коли самы признают, што для группы ест тото потрібне. Русиньській statesman фурт ест потрібний. ●

На знимці: готель та кавярня «Чіллог» в Мукачеві, почтівка з 1914 року. Джерело: t-heritage.com.ua

Мантра

Львівська телевізія «Перший Західний» на своїм Youtube каналі публікувала в рамках програму «ТОП тема» дискусію під назвою *Проблем сепаратизма на Україні – русинський контекст*. Дискусію вела добрі нам знама знателька вшиткого русинського Софія Федина. Предці про топ тему треба топ редактора.

В рамках рубрики «модна поліція» лем курто. Не знам собі в цивілізованій державі представити, жебы мав редактор в телевізії на ланцку коло шпії завішений державный ерб. Кібы так хтось модеровав в телевізії, люди бы на того чоловіка смотрили будь як на хворого, або націоналісту, припадно хворого націоналісту. В кождім припаді бы то вызерало негустовно, будьшто бы сьме собі о тім чоловіку думали. На Україні є то іншак. Федина є добрый патріот і так тризубів на тілі не є нигда дость. Але думам, же і про ню бы був модератор хворым націоналістом, кібы мав на шпії наприклад російський ерб...

Тяжше, як оцінюваня з боку модной поліції, є оцінювати мериторичность дискусії. Не є то першыраз, што Федина вела дискусію односно Русинів і є то все того саме.

По перше, Федина не робить дискусію, але монолог бісидований трьома людми. Тото вшитко, што в їй дискусії одзвучало, може повісти за двадцятьдевят минут і сама. Кібы Федині досправды ішло о дискусію в рамках якої-такой журналістики, і кібы їй в дискусії досправды ішло о того, жебы глядати якусь правду односно авізованой темы, потім бы до дискусії не вступовала она сама, а лем бы вставляла вопросы. Покля бы їй ішло о глядана якоїсь правды, потім бы до дискусії закликала гостів з єдного (українського) і другого (русинського) боку. Потім бы могла выникнути якась дискусія і люди бы собі самы зробили погляд на тоту справу. Лемже то бы був проблем. Сценарь є ясний. Не люди собі мають

«Другый раз ем ся побавив, кідь ішла маніпуловати бісидованьом о тім, як была в Америці.»

Жрідло фотографії: Wikipedia.com.

зробити образ на основі аргументів єдної і другої сторони проблему, а мы їм ідеме зробити образ. Такый образ, котрый пасує нам.

По друге, аргументы Федины, котра в дискусії діє як третій співбісидник, а не як модератор, але і їй гостів, суть вже давно вычерпаны і нормального чоловіка уж з того мусять боліти уха. Цілы рокы знать Федина і їй подібны лем повторяти, же русинський рух є сепаратизм, же то політична справа дірігована Москвов і єдины «свідчїня» о тім, же тому так є, суть лем бесконечны повторяня мен Сидор і Гецько, і то є вшитко. Кідь є русинський рух такый, чом не давають цілы тисячїсторінковы списку тых сепаратістів плачєных Москвов? Бо їх не є. Но і самособов требало знова в дискусії повторяти, же Русин, то стара назва

Українців. Докінця же лем Українці «мають право» хосновати тоту назву.

Так ці так, на дашто тота дискусія была файна. Побавив ем ся аж трираз, што ся мі стало якбач по першый раз при великій діячці Софії Федині, же ем ся на Федині бавив обще.

Першый раз ем ся побавив, кідь бісидовала о тім, же як пришла до Румунії ку Русинам, коли з нима бісидовала по українськы, не розуміли ей. Но як зачала бісидовати по лемківськы, втогды вшитко розуміли. Гратулюю Русинам в Румунії. Кідь є то правда, были якбач першыма а не знам ці і не остатніма, што Федину чули бісидовати по лемківськы. На різних «лемківськых» ватрах бісидує на «літературній» і многы мають похыбности, ці обще она дашто має з Лемками. Може лем то, же сьме од Адама і Евы.

Другый раз ем ся побавив, кідь ішла маніпуловати бісидованьом о тім, як была в Америці. Но у людей, котры знають ходем задати на клавіатурі Wikipedia.com, ся вказала так акурат будь як незграбна маніпуляторка, то є тот ліпшый припад, або як чоловік, котрый не має основны знаня. Федина бісидовала «інтересну» історію о тім, як в Америці Русины ходять до Америцькой карпаторуськой православної церькви, на чім вказовала, же і там має міджі Русинами вплив Москва, бо то за думками Федины «російська» церьков. Но і же Русинам поясньовала, і звідала ся, чом не мають, кідь уж, карпаторусиньску а не карпаторосійську церьков. Тото оповіданя є досправды будь барз плана намага о маніпулацію, або тупость, котра кличе до небес. Софія Федина, знателька вшиткого, што дотулять ся Русинів не знать, яка різниця міджі карпаторуськым і російськым. І же як «карпаторуський народ» ся Русины іщі і в 20-ых ці 30-ых роках ХХ. столітя часто означовали. І так само не знать, же в англійськым языку не є іншого слова як Carpatho-Russian, хоць і російський є Russian. Но і Софія Федина маніпулує, або не знать, же на Америцьку карпаторуську православну церьков не має Москва жадного впливу, бо тота церьков належить під Константинополь, а не під Москву.

Но і побавив ем ся іщі раз, кідь ку кінцю програму повіла, же они знають, же вшиткы Русины мають українськы коріня, суть властно Українці, ці собі то они хотять признати, або ніт. Міджі Русинами ся бісидує фігель, же вшиткы люди суть Русины, лем дакотры о тім іщі не знають. Єм радый, же Федина іде путьов гуморісты ведно зо своїма науковцями, котрых мала в дискусії. Може їм то піде ліпше, як того, што роблять теперь.

Софія Федина уж рокы все довокола повторять єдну і тоту саму мантру. Мантру, в котрій має дві мена і слова як Москва, сепаратизм і так далше. То є вшитко, чого є способна. Не кождому є наділено єднако, і кідь є способна лем того, в порядку. Лем най не забывать, же повторяня мантры має за ціль досягнути особну спасу. Має то помочи тому конкретному чоловіку, котрый собі ей повторять. Зато з тов мантров не треба заморити публічний простор при кождій принагоді. Уж то не є ани смішне і болять з того уха. ●

Події в найблизшым тыжні:

1

05.09.2016

Літературний конкурс Марії Мальцовської Інститут Русиньского Языка і Культуры Пряшівського Університету, Пряшів

2

06.09.2016

«Велике Одкрываня Малопольщы» – конец голосуваня Краківска Газета

До 6. вересня/септембра 2016 р., через Фейсбук, смс, поштовою дорогою на спеціальных купонах, друкуваных в «Краківській Газеті», або просто інтернетовом дорогом на сайтах організатора, мож голосувати в плебісциті «Велике

Одкрываня Малопольщы» на найцікавшы, найліпшы та найбарже вартістны туристичны атракції Малопольщы, посеред котрых находят ся і лемківскы пропозиції.

4

07.09.2016

«Москва-Петушки» – пєса в ТАД Театр Александра Духновича, Пряшів, Мала сцена, 19.00 год.

3

06.09.2016

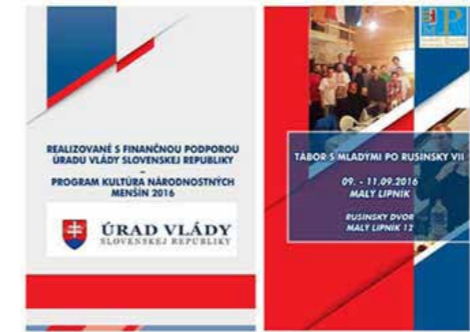
Праздник св. Максима і інґрес еп. Паісія на предстоятеля перемышльско-горлицкой епархії ПАПЦ Катедральна церков св. Тройці, Горлиці

5

09.-11.2016

Табір з молодыма по русиньскы Русиньській двір, Малий Липник

Молоды.Русины просят на тридньовий молодіжний табір, на котрым будут ведены ріжного рода варштаты, курсы і прелекції. На стрічу придут специялисты, котры представляют свої обшыри знань: о русиньскым языку оповіст проф. Йосиф Сіпко, о маркетингу – Михал Пилип, а тему Русинів і Церкви представит о. Франтішек Крайняк.

6

10.09.2016

«Тяпаковці» – выїздна пєса ТАД Дім Культуры, Словинкы, 17.00 год.

7

10.09.2016

Карпаторусиньска Ватра Грекокатолицка церков Младенця Ісуса з Прагы, Янгставн, Огайо, ЗША

Карпаторусиньска Ватра то подія організувана Карпаторусиньскым Обществом, на котрій буде мож познати русиньску кухню і почути русиньску музыку.

8

11.09.2016

«Спросины» і «Медвідь» – выїздна пєса ТАД Дім Культуры, Ортутова, 16.00 год.

Скоропис

ся хвалит, бо не нам – земным слугам – рішати, хто за кого може ся молити, не позераючи на конфесію, або канонічність/неканонічність, ци другы адміністраційны справы. Але заінтересувала мя інформація, тыкаюча ся місця народжыня бл.п. владыкы, котру подає сайт карпатской епархії УАПЦ (keuarc.org) – «родж. Фльоринка, Західньоукраїнськы землі (Лемковина) під окупаціом Польщы». При нагоді писаня новых учебників до історії, може і таке історичне одкрытя повинно ся в них найти.

Демко Трохановскій
demko@lem.fm

Інче одкрытя, котре одраз можеме назвати абсолютным топ-гітом, представил українській портал transkarpatia.net. Чытаме гын, же на Мадярах українська і русиньска меншыны маюť такі самы права, а до того мадярскы власти «не постерігают корінных жытелів Закарпатя Українцями, лем вызнают їх Русинами!» Не знам, ци редакторы порталю уж пишуť до междженародовых інституцій, або европейскых судів і трибуналів з причыны того скандалю, але найгірше єст тото, же за 270 міліонів форінтів (!) з мадярскых публичных грошів (!) были запрошены русиньскы і мадярскы діти на табір, жебы зміцнити свою етнічну достоменність. То, по правді, справа для знаной блогеркы з Устя (Усьця), котра любит інтересувати ся публичным грошом, але то іщы не конец той топ-гітовой вісти. Чытаме там, же Україна боїť ся вызнати Русинів, бо то «росийскій проект, направлений на розваліня [української] державы», а вельо членьскых держав Евросоюзу дотепер і так не вызнало Русинів дальше беручы їх за Українців. Порталь не выміняť, якы то державы. Знам, же деякы европейскы державы, в котрых жыют Русины, знесли уж выдуманий українськыма комуністами на засіданю Комінтерну погляд, же Русинів неє. То наприклад: Польща, Словація, Чешска Республика, Мадяры, Румунія, Сербія, Хорвація. Ани не пишу о Росії, котра выдумала тоту русиньску політичну провокацію, бо – хоць в Европейській Унії не єст – Русинів вызнає (інакше од думающей о собі як демократичній – Україні). Але портал transkarpatia.net мат правду. Не чул ем николи, жебы Мальта, Кіпр, або Портуґалія вызнали Русинів. Подібні як Зімбабве, Чад, Малезія і Сурінам.

А кед ем так шыроко з географіом полетіл, мушу іщы привести єден з коментарів під статъом о таборі на Мадярах. Єден форумович, котрий підписує ся «Цімбор», пише (даю в ориґіналі): «Айно, айно, а щы наші русины засновали варош у Швеції – Руссенборг. И області на території Данії – Руссія, и у францію, наші ся добрали и там область назвали – Рутенія. Так што наші дуже шіковні...». Зрештом, і другы вписы на тым форумі цікавы...

Кінцьом липця/юлія того рока одышол до Вічности архієпископ Адам. Труна з Його тілом была зложена в гробници в підземлях церкви св. Владимира в Креници. Недавно была на ній поставлена і посвячена надгробна таблиця, котрой знимкы уж можеме видіти в інтернетах. Чудує ня кус напис, а по правді язык, в котрым можеме прочытати слова на таблиці. Будучы близко языковых справ, не знам докінця, по якому там написане. Кус по лемківскы, кус по українськы, кус по...? – а вшыťко шыковным церковно-славянськым шрифтом. Лем част, котра написана по польскы, єст за правилами того языка. Посеред клиру православной перемышльско-горлицкой епархії находят ся і Лемкы, і Українці, а бодай так мож з того выйти, кед декотры з них являюť ся ачий учителями языка в школі (наприклад – лемківского языка). Щестъом, языковы правила не підходять під церковны каноны, зато може і неє обовязку ся нима послугувати. Не дай Боже, іщы дахто бы оскаржыл автора тексту, написаного подля принципів буд-якого, але конкретно єдного языка, і посудил бы го о етнофілетизм (єресь, котра односит ся до ставляня етнічных, або національных інтересів понад справы Церкви). А може то компроміс (?) – в притворі креницкой церкви находить ся таблиця, написана в лемківскым літературным языку, зато для рівновагы і інчы языкы, або посередні формы в виді не-языків повинны быти там присутны. То так, як повідал мій чорний колеґа, котрий оддавна жыє в Польщы – хоць в зимі му барз студено, бо не привыкнений до морозів, барз ся тішыť з польской толеранції предовшыťкым товды, коли впаде дуже снігу. Кед мечут тілько білого на землю, для рівновагы кольорів сыплюť потім чорний угель, або жолтий пісок, жебы і інчы расы не чули ся дискримінуваны.

Будеме дальше при Церкви і при лемківскых справах, котры при нагоді молитв за душу бл.п. арх. Адама заведут нас аж на Підкарпатску Русь. Отже, 1. вересня/септембра т.р. (в ден посвячыня надгробной таблиці в Креници) преосвященнійший Віктор Бедь, єпископ Мукачівскій і Карпатскій, предстоятель карпатской епархії Української Автокефальной Православной Церкви (єдна з неканонічных православных Церкви на Україні) тіж споминал в молитвах владыку Адама, што як раз

«ЛЕМКО» – газета для народа – ч.25 за 1912 р., приносит такой фиґель. Гейбы вшыťко ясно, лем мы нич з того не розуміеме.

Ци з том Ганцьом любовування было нещыре, ци то лем проба легковірности суду была?

ЛЕМКО

ГАЗЕТА ДЛЯ НАРОДА.

надаваема на языкѣ, наближенномъ до лемковского говора.

НАУКА

ДУХОВНА И ПОУЧИТЕЛЬНА ГАЗЕТА ДЛЯ УГРО-РУСЬКОГО НАРОДА.

Паленка есть зла отрова,
Пяницю жене до гроба,
В' зимѣ студитъ, в' лѣтѣ гріе:
Не есть мудрый кто ю піє“.

ФАФРИНДЯ І СКОНФІСКУВАНЕ

В зимі студін, в літі гріє

Вельох ґрантовичів з Лемковины намагат ся персвідчыти нас, што сме не єден нарід з угро-руськыма людьми, жыючыма доднес в полудньовых містах і селах. Журнал «Наука» ч. 9 за 1913 р. дає ім міцний аргумент в руки. Русины з Лемковины не согласят з радикальными опініями там поміщеныма, а охочых дискутантів просят до корчмы.

